

2022-02-01

Strømnettutvalget

stromnettutvalget@oed.dep.no

Innspill til utvalgets arbeid

IndustriEI AS ønsker å gi nedenstående innspill til Strømnettutvalgets arbeid.

Vi relaterer innspillet spesielt til industribedrifter med stort kraftforbruk og til mandatets punkt om prinsipper for å ivareta en samfunnsøkonomisk utvikling i strømmettet.

Strømmettet har betydning både for nettkostnadene og for utviklingen i kraftmarkedet, og derved kraftprisene, slik vi spesielt har sett det siste året. Begge deler er kommentert under.

Totale kostnader og kostnadsansvar

«Samfunnsøkonomisk utvikling» gjelder både spørsmålet om «riktig nett til riktig tid», som bestemmer totalregningen, og fordelingen av totalregningen gjennom tariffingen. Begge deler må begrunnes. En god begrunnelse er spesielt viktig for priselastisk og konkurranseutsatt forbruk, som IndustriEI representerer.

Å beregne de kostnadene industrien eller andre forårsaker, er ikke alltid og uten videre enkelt. Nettutbygging skjer dessuten i trinn. Men det er ingen begrunnelse for ikke å lage en så god beregning og vurdering som mulig.¹ Kostnadsansvar kan ikke frikobles prosjektenes begrunnelse.

Statnett har for flere år siden pekt på at norske kraftprodusenter trolig betaler under halvparten av de kostnadene de forårsaker i nettet. Forklaringen er at innmatingsavgiften for kraftproduksjon er begrenset i en egen EU-regulering². Reguleringen er forklart med hensynet til internasjonal konkurransevridning. Men der skiller ikke kraftprodusenter seg fra elintensiv industri.

Det blir et misforhold når internasjonalt konkurranseutsatte kunder må bære kostnadene som kraftprodusenter ikke betaler fordi de er konkurranseutsatt. Dette slår spesielt skjevt ut for bedrifter i regionalnettet, siden den tillatte innmatingsavgiften i det regionale distribusjonsnettet uavkortet går til Statnett.

¹ Som vedlegg har vi tatt med en oversikt over begrunnelsene i konsesjonssøknader for ulike prosjekter i Statnetts portefølje.

² EUs forordning 774/2010

[Konkurransetsatt industri og konkurransetsatt kraftproduksjon kan ikke forskjellsbehandles. Innmatingsavgiften i det regionale distribusjonsnett må ikke uavkortet gå til Statnett.](#)

Det som står på spill her, er samfunnsøkonomisk optimalisering, så vel som innenlandsk og internasjonal konkurransevidning. Det siste er ikke minst viktig. Topografi og klima bidrar til at Norge har et kostbart nett som skal knytte sammen en geografisk spredt kraftproduksjon. Andre land har i større grad kunnet bygge kraftproduksjon der forbruket er, og priselastiske kunder bærer derfor sjelden mer enn de kostnadene de er ansvarlig for.

I et notat til RME av 1.3. 2021 om *Rapportering til RME av flaskehalsinntekter og henførbare kostnader i henhold til 3. energimarkedspakke* redegjorde Statnett for at regnskapet for utlandsforbindelsene viser et betydelig underskudd for årene 2019 og 2020. Av samme notat fremgår det at utlandsforbindelsene er direkte ansvarlig for 19 % av Statnetts kapitalbase i 2020. Ifølge notatet dreier 46 % av kapitalbasen seg om innenlandske nettanlegg med tilknytning til utlandsforbindelsene. Likevel har nesten ingenting av innenlandske følgeinvesteringer vært belastet utlandsforbindelsene, heller ikke i forbindelse med behandlingen av konsesjonssøknadene.

I kontrast til dette uttaler konsernsjef Hilde Tonne ifølge et oppslag i Aftenposten 27. mai 2021: «*I fjor var Statnetts inntekter fra eksisterende linjer og kabler til utlandet 2,4 milliarder kroner. Forbindelsene går med overskudd. Dette brukes til å redusere nettleien i Norge.*»

Vi oppfatter at Statnett mener at selv om 46 % av kapitalbasen i 2020 kan relateres til mellomlandsforbindelsene, har disse kostnadene praktisk talt ingen relevans for kablens kostnadsansvar. Forklaringen er at investeringene enten er foretatt før kabelinvesteringene eller ville blitt foretatt uansett. For kundene blir det et nullsumspill.

At 46 % av kapitalbasen er relevant for mellomlandsforbindelsene, mens kun en marginal del kan henføres som relevant kostnad, fremstår ikke som rimelig, særlig når en ser på de begrunnelsene Statnett har brukt i konsesjonssøknadene for de ulike prosjektene, jf vedlegg. Det er blant annet grunn til å anta at den samfunnsøkonomiske vurderingen av de to siste kablene, til Tyskland og England, hviler sterkt på hvilke innenlandske følgekostnader som ble inkludert i konsesjonssøknadene. Med en litt annen vurdering, kunne vi ha sett et helt annet kraftmarked enn det vi har hatt det siste året. Kablene kunne ha blitt vurdert som ulønnsomme, eller blitt underlagt en annen regulering. Vi merker oss at det i OEDs aktuelle orientering om betingelsene for havvindprosjekter presiseres at innenlandske følgeinvesteringer utløser anleggsbidrag.³

[IndustriEl mener at utlandsforbindelsenes totale ansvar for nettkostnadene må tillegges vekt ved vurdering av priselastisk virksomhets kostnadsansvar i nettet.](#)

IndustriEl mener i tillegg at innenlandske overføringstap er en reell kostnad ved utlandsforbindelser. Dette har betydning for utlandsforbindelsenes lønnsomhet og kundenes kostnadsansvar.

³ Jf Veileder for arealtildeling, konsesjonsprosess og søknader for vindkraft til havs, pkt 2.8

IndustriEI AS

Marginaltap ved utvekslingspunktene må derfor belastes utlandsforbindelsene som en handelskostnad. Statnetts syn er at å tariffere marginaltap vil være en handelshindring og ikke tillatt.

IndustriEI mener i tillegg at reelle tapskostnader i nettet ikke vil være å betrakte som en handelshindring, men en samfunnsøkonomisk korrekt prising av handelen.

Det internasjonale handelsregimet for kraft inkluderer oppgjør etter såkalt midtpris, som kan fremstå som rimelig ved balansert utveksling, men ikke uten videre ved asymmetrisk handel og risiko, som vi har opplevd det siste året. Vi observerer også at det utveksles kraft ved like priser og når prisdifferansen ikke dekker tapene i nettet. Det siste fremstår som direkte urimelig når det internasjonale handelsregimet i tillegg medfører at Norge må dekke tap i andre land dersom mottakerlandet for norsk kraft selv er eksportør i det aktuelle tidsrommet. IndustriEI mener at ovenstående er eksempler på kostnader som ut fra en samfunnsøkonomisk betraktning skader, særlig om de belastes konkurranseutsatt og priselastisk industri.

IndustriEI ber utvalget vurdere hvordan disse skadevirkningene kan elimineres eller reduseres.

Kostnadsfordeling og tariffing

Statnett har definert 40-50 bedrifter med uttak >15 MW/100 GWh per år i en egen tariffgruppe. På landsbasis er omtrent ¼ av disse direkte kunder hos Statnett, mens resten er kunder i regionale distribusjonsnett. Det er en observasjon at SFHB-bedrifter tariffes etter ulike prinsipper, både innad i samme nettselskap og mellom de aktuelle nettselskapene. Regelverket tolkes forskjellig. Det gir uklare rammebetingelser og ulike konkurransevilkår, som kan være avgjørende for eksisterende og ny virksomhet.

IndustriEI mener at bedriftene må tariffes etter samme prinsipp, ut fra sitt kostnadsansvar, uavhengig av nettselskap.

Det er i stor grad tilfeldig og historisk betinget om en bedrift defineres med uttak i transmisionsnettet eller i regionalnettet. Disse tilfeldighetene har store økonomiske konsekvenser. Dagens svært ulike praksis blant nettselskapene vil i mange tilfeller medføre feilprising og konkurransevridning, både mellom bedrifter og mellom regioner.

IndustriEI mener at det for disse bedriftene må fastsettes én gjennomgående og lik tariff frem til bedriftspesifikke anlegg.

Mulige forbedringer i systemet med tilknytningsplikt

Tilknytningsplikt er et viktig prinsipp i nettreguleringen. Det er vesentlig at det enkelte nettselskap har ansvar for tilknytning i eget nett. Avvik bør føre til reduksjon i inntektsrammen.

IndustriEI AS

Det bør innføres opplysningsplikt for reservert kapasitet som ikke benyttes (hvem eier reservasjonen, kapasitet, tidspunkt for uttakets oppstart m.v.). Slik kapasitet kan ikke sperre for annen tilknytning uten at det betales rettighetsavgift. Slik rettighetsavgift skal fratrekkes eventuelt anleggstilskudd som påføres andre tilknytninger i samme nett. Dersom reservert kapasitet ikke benyttes innen 10 år etter reservasjonen, skal anleggstilskudd for tilknytninger inntil reservasjonens størrelse tilbakebetales.

Dersom kapasitetsreservasjoner ikke er konkrete og redegjort for i henhold til opplysningsplikten, kan det ikke kreves anleggsbidrag.

Systemansvarlig bør ikke kunne overprøve tilknytningsplikten.

IndustriEI ber utvalget vurdere tiltak som sikrer at eksisterende virksomhet, som har medvirket til eksisterende nettanlegg, prioriteres i henhold til dette ved utvidelser og behov for ytterligere nettkapasitet.

Vennlig hilsen
For IndustriEI AS

Helge Stanghelle
Styreleder

Kopi: Bedriftene i IndustriEI AS

Vedlegg: Oversikt over begrunnelser som er brukt i Statnetts konsesjonssøknader for ulike prosjekter

Hensynene som er tillagt stor vekt i konsesjonssøknaden er merket rødt. Tilleggs momenter er merket gult.

	Forsyningsikkerhet	Forbruksvekst	Produksjon	Kraftutveksling	Overføringskapasitet	Priser
Ofoten-Balsfjord	Bedre forsyningsikkerheten	Tilrettelegge for nytt forbruk	Tilrettelegge for ny produksjon		Behov for betydelig overføringskapasitet	Føre til mindre prisforskjeller
Balsfjord-Hammerfest	Bedre forsyningsikkerheten	Tilrettelegge for nytt forbruk	Tilrettelegge for ny produksjon		Behov for betydelig overføringskapasitet	Føre til mindre prisforskjeller
Skaidi-Varangerbotn	Sikre god forsyningsikkerhet	Tilrettelegge for nytt forbruk	Tilrettelegge for ny produksjon	Økte importmuligheter fra Russland	Behov for økt overføringskapasitet	
Skogfoss-Varangerbotn	Behov for å fornye nettet	Tilrettelegge for nytt forbruk	Ny fornybar produksjon	Økte importmuligheter fra Russland	Behov for økt overføringskapasitet	
Ørskog-Fardal/Sogndal	Bedre forsyningsikkerheten	Tilrettelegge for nytt forbruk	Tilrettelegge for ny produksjon		Nødvendig å øke overføringskapasiteten	Fjerner flaskehals og gir sikrere pris
Klæbu-Namsos	Sikre stabil strømforsyningen		Tilrettelegging for utbygging av ny grønn kraft	Behov for nye høyere overføringskapasitet knyttet mot kabelforbindelser til kontinentet	Nødvendig å øke overføringskapasiteten	Bidrar på veien til å oppnå en felles kraftpris i hele Norge
Namsos-Roan-Storheia	Bidrar til å bedre forsyningsikkerheten og fleksibiliteten i nettet		Tilrettelegging for vindkraft på Fosen	Øverskudd kan transporteres sørover til utenlandsforbindelsene	Bedret overføringskapasitet nordøst	Reduserer den forventede prisforskjellen som vil komme med vindkraftproduksjonen
Storheia-Sillfjord-Orkdal/Trollheim	Bidrar til å bedre forsyningsikkerheten og fleksibiliteten i nettet		Tilrettelegging for vindkraft på Fosen og Sillfjorden	Øverskudd kan transporteres sørover til utenlandsforbindelsene	Bedret overføringskapasitet nordøst	Reduserer den forventede prisforskjellen som vil komme med vindkraftproduksjonen
Sima-Samnanger	Sikre forsyningen	Møte fremtidig forbruksvekst	Positivt for småkraft		Nødvendig å øke overføringskapasiteten	Fjerner flaskehals og gir likere pris
Aurland-Sogndal	Liten positiv konsekvens	Forventninger om framtidig vekst	Stort potensiale	Vi bidrar til økt flyt mot utenlandsforbindelsene	Øker kapasiteten. Positiv konsekvens	Reduserer prisforskjeller og fører til uttømmelse av mer ny produksjon
Østre korridor	Opprettholder forsyningsikkerheten	Fremtidig industriutvikling i Grenland	Tilrettelegge for utbygging av grønn kraft	Økt kraftutveksling med kontinentet	Behov for økt overføringskapasitet	
Vestre korridor	Bedrer driftssituasjonen		Tilrettelegge for fornybar kraft	Tilrettelegge for flere likestrømsforbindelser	Bedret overføringskapasitet	